

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Lainsäädäntöneuvos Sari Rapinoja

Ympäristöneuvos Maarit Haakana

Kuuleminen 24.5.2022

U 26/2022 vp - Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu)

Ympäristöministeriö esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa.

Euroopan komissio antoi 15 päivänä joulukuuta 2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta, COM(2021) 802 final. Ehdotus täydentää Euroopan komission 14 päivänä heinäkuuta 2021 antamaa 55-valmiuspakettia.

Eduskunta on antanut asiasta lausunnon, jonka mukaan ehdotus on esitetyssä muodossaan toissijaisuusperiaatteen vastainen (EK 12/2022 vp – TS 8/2022 vp).

Ehdotuksen keskeiset tavoitteet

Direktiivin uudistamisen keskeiset tavoitteet ovat rakennusten kasvihuonekaasupäästöjen ja energian loppukulutuksen vähentäminen vuoteen 2030 mennessä sekä pitkän aikavälin vision asettaminen rakennuksille kohti EU:n laajuista ilmastoneutraaliutta vuonna 2050. Niiden saavuttamiseksi ehdotuksella on lisäksi useita erityistavoitteita: lisätä korjausrakentamisen määrää ja perusteellisuutta, parantaa tietoa rakennusten energiatehokkuudesta ja kestävydestä sekä varmistaa, että kaikki rakennukset ovat vuoden 2050 ilmastoneutraaliusvaatimusten mukaisia.

Ehdotuksen keskeinen sisältö tiivistettynä

Komission direktiiviehdotuksen mukaan uudisrakennusten on oltava päästöttömiä rakennuksia. Ehdotuksessa esitetään enimmäisraja-arvot päästöttömien rakennusten primäärienergiankulutukselle.

Energiatehokkuudeltaan heikoimmille olemassa oleville rakennuksille asetetaan ehdotuksessa energiatehokkuuden vähimmäistasot (energiatehokkuusluokat) sekä aikataulut vähimmäistasojen saavuttamiselle.

- Asuinrakennusten on oltava vähintään uutta F- luokkaa vuoden 2030 alussa ja uutta E-luokkaa vuoden 2033 alussa.

- Muiden rakennusten oltava uutta F-luokkaa vuoden 2027 alussa ja uutta E-luokkaa vuoden 2030 alussa (mahdollisesti aikataulu koskee myös julkisten tahojen omistamia asuinrakennuksia).
- Tätä ennen energiatodistusluokitus uusittava vuoden 2025 loppuun mennessä siten, että rakennuskannan huonoin 15 % muodostaa G-luokan ja A-luokan raja määräytyy päästöttömän rakennuksen (ZEB) rajasta.
- Velvoitteiden ulkopuolelle voidaan jättää mm. kesämökit, teollisuusrakennukset, maatalousrakennukset ja suojellut rakennukset, kun energiatehokkuuden parantaminen haittaa suojelun tavoitteita.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden on laadittava kansallinen rakennusten perusparannussuunnitelma sen varmistamiseksi, että rakennuskanta korjataan erittäin energiatehokkaaksi ja hiilivapaaksi vuoteen 2050 mennessä pyrkien muuttamaan olemassa olevat rakennukset päästöttömiksi rakennuksiksi.

Energiatehokkuustodistusten soveltamisalaan, luokitustapaan, sisältöön ja valvontaan esitetään muutoksia. Energiakorjauksiin olisi kannustettava rahoituksella ja muilla tukitoimilla.

Latauspisteiden sekä latauspisteitä varten tarvittavien esikaapelointien määriin esitetään tiukennuksia. Myös pyöräpysäköintipaikkojen määrille ehdotetaan vähimmäisvaatimuksia. Automaatio- ja ohjausjärjestelmien asentamisvelvoitteiden soveltamisalaa laajennetaan, lisäksi ne kohdistuisivat teknisesti lievempinä myös asuinrakennuksiin. Lämmitys- ja ilmastointijärjestelmiä koskeviin pakollisiin säännöllisiin tarkastuksiin esitetään lisätarkennuksia.

Ehdotuksen mukaan rakennusten perusparannuspassia koskeva järjestelmä on otettava käyttöön sekä rakennusten älyvalmiusindikaattoria koskeva arviointi suurehkoille ei-asuinrakennuksille. Ehdotuksessa esitetään lisäksi paljon tietokantoihin, tiedon siirtoon, valvontaan sekä pätevyyskiin liittyviä uusia säännöksiä.

Keskeiset taloudelliset vaikutukset

Merkittävin taloudellinen vaikutus liittyy olemassa olevia rakennuksia koskeviin vaatimuksiin korjata rakennus ehdotuksen mukaisiin energialuokkiin annetussa aikataulussa (artikla 9). Edellä oleva vaatimus kohdistuu arvion mukaan 35 prosenttiin Suomen rakennuskannasta eli 515 600 rakennukseen (445 600 omakotitaloja, 24 100 rivitaloja, 24 300 kerrostaloja, 5 200 julkisia rakennuksia ja 16 400 muita velvoitteen alaisia rakennuksia). Velvoitteesta aiheutuvat rakennusten korjauskustannukset olisivat arvion mukaan 13,7 miljardia eli noin 1–1,5 miljardia euroa vuodessa.

Kustannusvaikutuksia uudisrakentamiseen ei tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida, sillä päästöttömän rakennuksen määrittelyyn ja siinä käytettävien primäärienergiakertoimien tai painokertoimien määrittelyyn liittyy ehdotuksessa paljon epävarmuuksia.

Ehdotuksen suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Komission näkemyksen mukaan ehdotus on yhdenmukainen Euroopan unionin perusoikeuskirjan ympäristön suojelua koskevan 37 artiklan kanssa, jonka mukaan ympäristönsuojelun korkea taso ja ympäristön laadun parantaminen on sisällytettävä unionin politiikkoihin ja varmistettava kestävä kehityksen periaatteen mukaisesti.

Komissio katsoo, että ehdotus on laadittu varmistamaan perusoikeuskirjan 17 artiklassa vahvistetun omistusoikeuden kunnioittaminen sekä perusoikeuskirjan 34 artiklan pohjalle.

Direktiiviehdotus on merkityksellinen ennen muuta Suomen perustuslain (731/1999) omaisuuden suojaa koskevan 15 §:n ja ympäristöperusoikeutta koskevan 20 §:n kannalta. Lisäksi direktiiviehdotusta voidaan arvioida seuraavien perustuslain säännösten kannalta: 3 § (Valtiollisten tehtävien jako ja parlamentarismi), 6 § (Yhdenvertaisuus), 8 § (Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate), 10 § (Yksityiselämän suoja), 18 § (Oikeus työhön ja elinkeinovapaus) ja 19 §:n 4 momentti (Oikeus sosiaaliturvaan).

Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan kaikille. Pykälän 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Pykälän 1 momentin sisältää säännöksen kaikille kuuluvasta ympäristöön kohdistuvasta vastuusta. Lain esitöissä (HE 309/1993) 20.1 §:ää on luonnehdittu julistuksenomaiseksi. Se ei sellaisenaan voisi toimia rikosoikeudellisen vastuun perustana vaan toteutuisi muun lainsäädännön kautta. Momentti korostaa, että luonnon ja muun ympäristön suojeluun liittyy myös sellaisia arvoja, jotka eivät ole palautettavissa yksityishenkilöiden oikeuksiksi. Lain esitöiden perusteella voidaan puhua joko luonnon itseisarvoisuudesta tai järjestelmästä jonka subjektina ovat tulevat ihmisukuplvat.

Direktiiviehdotuksella edistetään perustuslain 20 §:ssä tarkoitettua ympäristöperusoikeutta ja jokaisen oikeutta terveelliseen ympäristöön, sillä ehdotuksen päätavoitteita ovat rakennusten kasvihuonekaasupäästöjen ja energian loppukulutuksen vähentäminen vuoteen 2030 mennessä sekä pitkän aikavälin vision asettaminen rakennuksille kohti EU:n laajuista ilmastoneutraaliutta vuonna 2050. Ehdotuksen avulla pyritään varmistamaan, että rakennukset ovat vuoden 2050 ilmastoneutraaliusvaatimusten mukaisia.

Direktiiviehdotuksessa rakennuksen omistajaan ja uudisrakennushankkeeseen ryhtyvään kohdistetaan velvoitteita, joilla pyritään rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen ja ilmastomuutoksen hillintään. Perustuslakivaliokunnan mukaan yksilön osuus voi toteutua sekä aktiivisena tekemisenä että passiivisena pidättymisenä ympäristön vahingoittamisesta (HE 309/1993 vp, s. 66, PeVL 26/2020 vp, s. 2, PeVL 20/2010 vp, s. 2/II, PeVL 6/2010 vp, s. 2/I).

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on todettu, ettei perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeussäännös perusta yksilöittäin todennettavissa olevia velvoitteita. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin omaisuuden käyttörajoituksia koskevassa hyväksyttävyy- ja oikeasuhtaisuusarvioinnissa antanut erityistä painoa perustuslain 20 §:ään kiinnittyville perusteille (esim. PeVL 26/2020 vp, s. 2 ja siinä viitatu lausunnot). Direktiiviehdotuksella on painavia, perustuslain 20 §:ään kiinnittyviä hyväksyttäviä perusteita.

Direktiiviehdotuksen tavoitteiden voidaan katsoa edistävän julkiselle vallalle osoitetun, perustuslain 20 §:n 2 momentissa säädetyn velvoitteen täyttymistä turvata jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Perustuslain omaisuuden suojaa koskevan 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu ja 2 momentin mukaan omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään lailla. Pykälän 1 momenttiin sisältyy omaisuudensuojan yleislauseke, jonka perusteella arvioidaan muun muassa omistajan käyttövapauden erilaisten rajoitusten sallittavuutta. Momentin mukainen omaisuudensuoja sisältää muun muassa omistajalle lähtökohtaisesti kuuluvan vapauden käyttää omaisuuttaan. Perustuslakivaliokunta on joissakin tapauksissa pitänyt omaisuuden käyttörajoitusta niin merkittävänä, että se on tosiasiallisilta vaikutuksiltaan rinnastettu pakkolunastukseen (PeVL 8/2017 vp, s. 3, PeVL 32/2010 vp, s. 5, PeVL 38/1998 vp, s. 3). Valiokunta on myös todennut, että kysymyksen siitä, merkitseekö jokin rajoitustoimenpide omaisuuden tosiasiallista pakkolunastusta, ratkaisu edellyttää kokonaisvaltaista harkintaa, jossa merkityksellisiä seikkoja voivat olla muun muassa, kuinka erityisestä rajoitustoimenpiteestä on kyse, kuinka kokonaisvaltaiseksi rajoituksesta aiheutuva omaisuuden arvonmenetyks muodostuu sekä kuinka ekologisesti haitallisen tai muutoin vahingollisen toiminnan rajoittamisesta on kysymys. Lisäksi harkinnassa voi olla merkitystä myös esimerkiksi toimenpiteen kohtuullisuudella sekä sen tarkoituksellisuuden painavuudella, minkä vuoksi rajoitus asetetaan (PeVL 8/2017 vp, s. 3–4, PeVL 61/2010 vp).

Aikaisemmassa ratkaisukäytännössä perustuslakivaliokunta on ympäristövastuun toteutumisen edistämiseen liittyviä omaisuudensuojan rajoituksia tarkasteltaessa kiinnittänyt erityistä huomiota perustuslain omaisuudensuojasäännöksen ja ympäristövastuusäännöksen punnintaan perustuvaan keskinäisyyteen. Direktiiviesityksessä rakennuksen omistajalle ehdotetaan säädettäväksi velvoitteita, jotta saataisiin turvattua perusoikeus ympäristöön. Rakennuksen

omistajan päätäntävaltaa rajoitettaisiin siten, että omistaja joutuisi käyttämään varojaan rakennuksen korjaamiseen energiatehokkuuden edellyttämällä tavalla. Perustuslakivaliokunta on arvioinut tämänkaltaisia omaisuuden käytön rajoituksia perustuslain 15 §:n 1 momentin omaisuudensuojasäännöksen ja perustuslain 20 §:n ympäristövastuusäännöksen näkökulmasta. Asiaa on käsitelty esimerkiksi lausunnoissa PeVL 26/2020 vp, PeVL 55/2018 vp, PeVL 10/2014 vp, PeVL 36/2013 vp, PeVL 32/2010 vp, PeVL 20/2010 vp, PeVL 6/2010 vp, PeVL 38/1998 vp ja PeVL 21/1996 vp.

Direktiiviehdotukseen sisältyy useita rakennuksen omistajaan kohdistuvia velvoitteita. Velvoitteet koskevat uudisrakentamista, korjattavia rakennuksia ja olemassa olevia rakennuksia. Uudisrakentamista ja korjattavia rakennuksia koskevat velvoitteet ovat verrattavissa muihin uudisrakentamisessa huomioon otettavaan käyttövapautta ja omistajan määräysvaltaa rajoittaviin velvoitteisiin. Direktiiviehdotuksen erityisesti uudisrakentamista koskevat velvoitteet voidaan katsoa valtiosääntöoikeudellisesti merkitsevän sellaista omaisuuden käytön sääntelyä, jota ei voida pitää omaisuudensuojaan kohdistuvana rajoituksena.

Direktiiviehdotus sisältää **olemassa olevaan rakennuskantaan** kohdistuvia velvoitteita. Ehdotus velvoittaa mm. saattamaan olemassa olevat rakennukset energiatehokkuudeltaan tietyssä ajassa tiettyyn tasoon, vaikkei niissä olisi muuten korjaustarvetta. Direktiiviehdotuksen velvoitteista selkeästi perustuslain 15 §:ssä säädettyyn omaisuudensuojaan kohdistuvina rajoituksina voidaan pitää olemassa oleviin rakennuksiin kohdistuvia velvoitteita.

Direktiiviehdotuksen velvollisuudet koskevat sekä oikeushenkilöitä että luonnollisia henkilöitä. Ehdotuksessa ei ole esitetty helpotuksia mikroyrityksille eikä pienille ja keskisuurille yrityksille kuten on voimassa olevassa direktiivissä olemassa olevia rakennuksia koskevien latauspistevaatimusten kohdalla. Perustuslain näkökulmasta tätä voidaan pitää ongelmallisena, sillä perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavara omaisuudensuojan näkökulmasta on lähtökohtaisesti suurempi tilanteessa, jossa omaisuudensuojaa rajoittava sääntely kohdistuu varallisuusmassaltaan huomattaviin oikeushenkilöihin verrattuna tilanteeseen, jossa tällaisen sääntelyn vaikutukset muodostuvat hyvin välittömiksi oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (PeVL 55/2018 vp, s. 3 ja PeVL 21/2010 vp, s. 2—3).

Ehdotuksen velvoitteet voivat koskea sellaisia yksityishenkilöitä, jotka omistavat direktiiviehdotuksen velvoitteiden kohteina olevia rakennuksia kuten esim. omakotitaloja. Yksityishenkilöihin ehdotuksen velvoitteet saattavat kohdistua myös sitä kautta, jos yksityishenkilöt omistavat asunto-osakeyhtiön osakkeita. Ehdotuksella on siten vaikutusta monen yksityishenkilön asemaan. Jäsenvaltioille asetetun velvoitteen toteuttaa asianmukaiset taloudelliset toimenpiteet, jotka kohdistuvat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin, energiaköyhyydestä kärsiviin tai sosiaalisessa asunnossa asuviin henkilöihin,

voidaan katsoa edistävän *perustuslain 6 §:ssä turvattua yhdenvertaisuutta*, sillä positiivisella erityiskohtelulla pyritään tosiasiallisen tasa-arvon turvaamiseen. Myös muita ehdotuksen tukitoimia ja rahoitustoimenpiteitä tarjottaessa ja niistä päätöksiä tehtäessä on perustuslain yhdenvertaisuutta edistettävä. Yhdenvertaisuutta edistää myös jäsenvaltioiden velvoite antaa teknistä apua yhden luukun palveluna. Haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien tukeminen edistää osaltaan *perustuslain 19 § 4 momentissa asetettua julkisen vallan velvoitetta edistää jokaisen oikeutta asuntoon*.

Valtioneuvosto katsoo, että direktiiviehdotuksen sääntely liittyen olemassa olevien rakennusten korjausvelvoitteeseen tarkoittaa perustuslaissa turvatun omaisuudensuojan rajoittamista.

Komission direktiiviehdotus (15 artikla) asettaisi jäsenvaltioille velvollisuuden käyttää kansallista rahoitusta energiaremontteihin. *Perustuslain 3 §:n 1 momentin mukaan eduskunta päättää valtionaloudesta. Perustuslain 94 §:n mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä* tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Perustuslakivaliokunta on pitänyt erittäin tärkeänä, että Suomen budjettisuvereniteettia suojataan mahdollisimman tehokkaasti (PeVL 29/2021 vp, PeVL 10/2019 vp, PeVL 55/2017 vp, PeVL 28/2013 vp, PeVL 5/2011 vp). Perustuslakivaliokunnan lausunnon 16/2020 vp mukaan valtiosääntöoikeudellisessa tarkastelussa budjettisuvereniteetin kannalta olennainen kysymys on jäsenvaltion vastuiden tarkkarajaisuus. Lisäksi valtiösääntöoikeudellisessa arvioinnissa on erityistä merkitystä annettava sille, edellyttävätkö lisävastuut Suomen suostumusta ja onko eduskunnalla mahdollisuus osallistua vastuusitoumuksia koskeviin päätöksiin (ks. PeVL 22/2011 vp, PeVL 12/2018 vp).

Direktiiviehdotus edellyttää, että jäsenvaltiot luovat tarvittavat valvontajärjestelmät ja seuraamukset direktiivin täytäntöönpanon varmistamiseksi (9, 24 ja 31 artikla). Valvontajärjestelmistä ja seuraamuksista säädettäessä on varmistettava, että ne ovat tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia ja perustuvat mahdollisimman pitkälti voimassa olevan direktiivin kaltaisille valvontajärjestelmille ja seuraamuksille. Rikosoikeudellisia seuraamuksia säädettäessä on huomioitava rikosoikeudellinen laillisuusperiaate. *Perustuslain 8 § sisältää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen tärkeimmät osat. Näitä ovat mm. vaatimus rikoksina rangaistavien tekojen määrittämisestä laissa, taannehtivan rikoslain kielto, rikoslain analogisen soveltamisen kielto, vaatimus rikoksesta seuraavien rangaistusten määrittämisestä laissa, tekohetkellä säädettyä ankaramman rangaistuksen käytön kielto ja vaatimus rikosoikeudellisten normien laintasoisuudesta.* Kriminalisoinnille on oltava painava yhteiskunnallinen tarve ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste. Seuraamusvaihtoehtoja harkitessa tulee ottaa huomioon *ultima ratio* –periaate, jonka mukaan kriminalisointi on perusoikeuksiin puuttuvan luonteensa vuoksi keino, jota tulisi

käyttää vasta viimeisenä mahdollisena vaihtoehtona. Ennen sitä täytyisi harkita seuraamuksia, jotka eivät ole rikosoikeudellisia. Tekoja ei tule myöskään sanktioida päällekkäin useassa seuraamusjärjestelmässä.

Hallinnollisia sanktioita voidaan käyttää ympäristöperusoikeuden turvaamiseksi, mutta toisaalta hallinnolliset sanktiot rajoittavat omaisuudensuojaa. Perusoikeuksien rajoittamisen yleiset edellytykset on otettava huomioon hallinnollisia sanktioita koskevassa sääntelyssä.

Hallinnolliselle sanktiolle tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä tarve ja sen tulee olla välttämätön ja riittävä sen taustalla olevan oikeushyvän turvaamiseksi. Hallinnollisista sanktioista säädettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota sääntelyn tarkkarajaisuuteen ja toimenpiteen kohteena olevan oikeusturvaan. Hallinnollisia seuraamusten arvioinnin lähtökohdaksi on asetettavissa, että hallinnolliseen sanktiojärjestelmään kohdistetut erityiset oikeusturvatarpeet tulevat kulloinkin kysymyksessä olevan sanktion laatu huomioden sääntelyssä asianmukaisesti huomioon otetuiksi ja että sääntely täyttää muutoinkin perus- ja ihmisoikeusvelvoitteista johtuvat vaatimukset. Alustavan arvion mukaan näyttää siltä, että ehdotuksessa edellytetyt seuraamukset olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa tietyiltä osin rikosoikeudellisia ja tietyiltä osin hallinnollisia seuraamuksia käyttämällä, kuten on menetelty voimassa olevan direktiivin toimeenpanossa. On tärkeää, että kansallisesti voidaan säätää direktiiviehdotuksessa tarkoitetuista seuraamuksista perustuslain vaatimusten mukaisesti.

Ehdotuksen 9, 19 ja 20 artikla ovat merkityksellisiä *perustuslain 10 §:ssä suojatun yksityiselämän suoja kannalta*. Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä.

Ehdotuksessa valvontatoimenpiteet kohdistuvat asuinrakennuksiin ja eräiltä osin ne voivat kohdistua myös vapaa-ajan asuntoihin. Myös vapaa-ajan asunnot nauttivat kotirauhan suojaa, vaikka niissä ei ympärivuotisesti asuttaisikaan (PeVL 65/2010 vp, s. 3). Valtioneuvosto katsoo, ettei kotirauhan piiriin kohdistuviin rakennuksiin tule tarkastusta tehdä, jos asian selvittäminen olisi muulla tavoin mahdollista. Toimenpidevaltuuksia pidetään välttämättöminä, jos toimenpiteillä tavoiteltavia tietoja tai asiantiloja ei voida saavuttaa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin (PeVL 6/1998 vp). Ehdotuksen valvontatoimenpiteet saattavat kuitenkin edellyttää tarkastuksia kotirauhan suojaan kuuluvissa rakennuksissa. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että mahdollisten kotirauhan piiriin kuuluvien tarkastusten tulee olla välttämättömiä perusoikeuksien turvaamiseksi. Tarkastuksen tulee olla välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Kotirauhan suojan piiriin kuuluvia rajoituksia säädettäessä on varmistettava, että säännös täyttää perusoikeusrajoituksen tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimukset.

EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa määrätään yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamisesta. Asuinrakennusten tarkastussäännös annettaisiin ympäristöperusoikeuksien turvaamiseksi. Valtioneuvosto katsoo, että kotirauhan suojan rajoitusten tulee olla suhteellisuusperiaatteen mukaisesti sopivia ja välttämättömiä niillä tavoiteltuihin päämääriin nähden. Jatkoneuvotteluissa on pyrittävä Suomen perustuslain kanssa sopusoinnussa olevaan EU-sääntelyyn.

Ehdotuksen 19 artiklassa säädetään rakennusten energiatehokkuustietokannasta. Artikla on merkityksellinen perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Jokaisen oikeus henkilötietojensa suojaan taataan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklan 1 kohdassa. Artiklan mukaan henkilötietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla.

Vaikka perusoikeuskirjan 8 artiklalla ei ole suoraa vastinetta Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, sitä on tulkittu ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan yhteydessä.

Jatkovalmistelussa on huolehdittava yksityisyyden suojan toteutumisesta ja siitä, että EU:n ja kansallista tietosuojasääntelyä noudatetaan.

Direktiiviehdotus sisältää säännöksiä, jotka edellyttävät toimijoilta erityisosaamista. Direktiiviehdotuksen mukaan perusparannuspassin laatii ja rakennuksen älyvalmiuden arvioi riippumattomalla tavalla pätevä tai sertifioitu asiantuntija. Sama asiantuntijaan liittyvä vaatimus koskee energiatodistusten laadintaa sekä lämmitys- tai ilmastointijärjestelmien tarkastusta. *Perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvataan jokaiselle oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.* Elinkeinovapautta rajoittavan sääntelyn tulee täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset, mikä tarkoittaa muun muassa sitä, että sääntelyn tulee olla täsmällistä ja tarkkarajaista, oikeasuhtaista sekä tavoitteiltaan hyväksyttävää. Asiantuntijoille ehdotettujen velvollisuuksien taustalla on hyväksyttävä tavoite edistää terveyttä, turvallisuutta ja energiatehokkuutta ja siten jokaisen oikeutta terveelliseen ympäristöön.

EU:n perusoikeuskirjan sisältyy ammatillinen vapaus ja oikeus tehdä työtä (15 artikla) sekä elinkeinovapaus (16 artikla). Valtioneuvoston käsityksen mukaan ehdotuksessa esitetyt rajoitukset ovat näiltä osin asiallisia ja hyväksyttäviä.

Ehdotuksen käsittely neuvostossa

Direktiiviehdotusta käsittely neuvoston energiatyöryhmässä alkoi 25.1.2022. Komission direktiiviehdotus on käsitelty kertaalleen läpi ja puheenjohtajamaa on toimittanut jo uuden ehdotusversion (REV1), joka on myös käsitelty. Puheenjohtamaa toimittanee lähiaikoina jo toisen ehdotusversion (REV2).

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment